

REPUBLIKA SLOVENIJA

INFORMACIJSKI
POOBLAŠČENEC

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

T: 01 230 9730

www.ip-rs.si

gp.ip@ip-rs.si

Številka: 007-44/2023/7

Datum: 14. 9. 2023

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje
gp.mvi@gov.si

ZADEVA: Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli (EVA 2022-3330-0119) – DODATNO MNENJE

ZVEZA: vaš dopis št. 0070-75/2023/403, prejet dne 30. 8. 2023 ter priloženo gradivo

Spoštovani,

na podlagi vašega zaprosila, 3. točke prvega odstavka 55. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-2) ter 57. člena Uredbe (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba) v nadaljevanju posredujemo dodatno mnenje Informacijskega pooblaščenca (IP) k prejetemu dopolnjenemu Predlogu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli – EVA 2022-3330-0119 (predlog zakona), ki med drugim drugače ureja nekatere vidike obdelavo osebnih podatkov s strani osnovnih šol, pri čemer se na vprašanja varstva osebnih podatkov nanašajo zlasti 13., 16., 20., 21., 22., 24., 31., 36., 37., 38. in 39. člen.

Predlog zakona npr. v 11. odstavku novega 64. člena in 6. odstavku novega 97.a člena ZOsn določa, da se vsebine povezane z urejanjem obdelav osebnih podatkov npr. namen, hranjenje, določijo s podzakonskim aktom, kar ni skladno z 38. členom Ustave. IP dokončne presoje obstoja pravnih podlag za posamezne obdelave in zgolj na podlagi prejetega gradiva ne more izvesti, saj je to naloga in odgovornost predlagatelja (in v končni fazi upravljavca), zato zgolj iz previdnosti dodajamo, da mora biti glede na 38. člen Ustave vsaka obdelava osebnih podatkov (vse vsebine iz 2. odstavka 6. člena ZVOP-2) primarno opredeljena z zakonom in ne podzakonskim aktom. Podzakonski akt pa lahko opredeljuje tehnično izvedbene podrobnosti obdelave.

Kljub nekaterim dobrodošlim dopolnitvam **predlog zakona (kot tudi pred tem ZOsn) v nekaterih členih, ki urejajo obdelavo osebnih podatkov (npr. 22., 38., 39. členu), v različnih vidikih ne zadosti v celoti zahtevam 2. odstavka 6. člena ZVOP-2** glede vsebin, ki jih mora določati zakon v primerih, ko obdelava osebnih podatkov poteka zaradi izvajanja zakonske obveznosti, javnega interesa ali izvajanja javne oblasti v primerih iz točk c) in e) 1. odstavka ter 2. in 3. odstavka 6. člena Splošne uredbe (bodisi ni dovolj jasno določen namen, niso jasno določene vrste podatkov bodisi ni določen rok hrambe).

Dodatno izpostavljamo, da mora upravljavec (torej šole) ob zbiranju osebnih podatkov poskrbeti za informiranje posameznikov o obdelavi osebnih podatkov v skladu s 13. (oz. 14.) členom Splošne uredbe, pri čemer so omejitve dopustne zgolj pod pogoji iz 23. člena Splošne uredbe.

V nadaljevanju podajamo nekatere bistvene pripombe k posameznim členom.

K 22. členu

IP izpostavlja, da je namen obdelave osebnih podatkov otrok s predlagano določbo dopolnjenega 65. člena ZOsn kljub dopolnitvi opredeljen nejasno, izredno široko in ne zadosti zahtevam 6. člena ZVOP-2. Prav tako ni določeno, na katere konkretne osebne podatke se določba nanaša (npr. na vse oz. določene podatke (npr. ime in priimek učenca, EMŠO, rezultati po posameznih predmetih, uspeh glede na skupno povprečje ipd.) iz zbirke iz 10. odstavka 95. člena), kako dolgo se hranijo in kateri od navedenih subjektov obdeluje posamezne vrste osebnih podatkov, za katere namene se uporabljajo zgolj anonimizirani podatki ter za katere namene osebni podatki. Predlog določbe tudi ne določa, kateri osebni podatki se obdelujejo za posamezne namene (npr. identifikator in rezultat po posameznih predmetih), prav tako z vidika načela sorazmernosti zelo verjetno za določene namene

(npr. razvoj vzgojno-izobraževalnega sistema) najbrž zadoščajo bodisi psevdonimizirani bodisi celo anonimizirani osebni podatki.

IP zato predlaga, da se bodisi v tej določbi bodisi na drugem ustreznem mestu v ZOsn opredeli konkretnije namene (namen: »ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti, pravičnosti v vzgoji in izobraževanju« je na primer povsem nekonkretiziran, preveč splošen in nejasen), nabor osebnih podatkov in podatkovne tokove oziroma konkretne upravičence in namene obdelave. V kolikor to ureja kak drug zakon (npr. ZOFVI), je smiselno dodati sklic na ustrezen drug zakon.

K 37., 38. in 39. členu

Predlagano besedilo 95. člena ZOsn naj bi se po novem glasilo:

»95. člen (vrsta zbirk podatkov)

Osnovna šola vodi naslednje zbirke podatkov:

- 1. zbirko podatkov o otrocih, vpisanih v osnovno šolo in o učencih, vključenih v osnovno šolo ter njihovih starših,*
- 2. zbirko podatkov o napredovanju učencev, izdanih spričevalih, vzgojnih opominih in drugih listinah,*
- 3. zbirko podatkov o gibalnih sposobnostih in morfoloških značilnostih učencev,*
- 4. zbirko podatkov o učencih, ki potrebujejo pomoč oziroma svetovanje.*

Zbirka podatkov iz 1. točke prejšnjega odstavka obsega:

- podatke o otroku, učencu: ime in priimek, EMŠO, spol, datum, kraj in državo rojstva, prebivališče in državljanstvo, oddelek in razred, v katerega se razporedi učenec, zdravstvene posebnosti, katerih poznavanje je nujno za učenčevo varnost in za delo z učencem in*
- podatke o starših: ime in priimek, naslov prebivališča, telefonska številka, na katero je mogoče posredovati nujna sporočila v času, ko je učenec v šoli, e-naslov in davčna številka.*

Zbirka podatkov iz 2. točke prvega odstavka tega člena obsega poleg podatkov iz prve alinee prejšnjega odstavka še podatke o napredovanju učenca, izdanih spričevalih, vzgojnih opominih in drugih listinah.

Zbirka podatkov iz 3. točke prvega odstavka tega člena obsega poleg podatkov iz prve alinee drugega odstavka tega člena še podatke o gibalnih sposobnostih in morfoloških značilnostih učenca, ki se nanašajo na: telesno višino, voluminoznost telesa, hitrost alternativnih gibov, eksplozivno moč, koordinacijo gibanja telesa, fizično vzdržljivost trupa, gibljivost, mišično vzdržljivost ramenskega obroča in rok, sprintersko hitrost in vzdržljivost v submaksimalnem kontinuiranem naprežanju.

Osebni podatki iz 3. točke prvega odstavka tega člena se zbirajo v soglasju s starši oziroma skrbniki učencev.

Zbirka podatkov iz 4. točke prvega odstavka tega člena obsega poleg podatkov iz 1. in 2. točke prvega odstavka tega člena še:

- družinsko in socialno anamnezo;*
- razvojno anamnezo;*
- strokovno interpretirane rezultate diagnostičnih postopkov;*
- podatke o postopkih strokovne pomoči oziroma svetovanja;*
- dokumentacijo v zvezi s postopkom usmerjanja učenca s posebnimi potrebami;*
- strokovna mnenja drugih inštitucij: centrov za socialno delo, zdravstvenih inštitucij, svetovalnih centrov oziroma vzgojnih posvetovalnic.*

Osebni podatki iz 4. točke se zbirajo v soglasju s starši učencev, razen v primeru, ko je učenec v družini ogrožen in ga je potrebno zavarovati.

Svetovalni delavci so podatke iz 4. točke dolžni varovati kot poklicno skrivnost. Te podatke so kot poklicno skrivnost dolžni varovati tudi drugi strokovni delavci, ki so jim podatki posredovani zaradi narave njihovega dela.

Evidenca šoloobveznih otrok, ki jo vodi ministrstvo v skladu z drugim odstavkom 48. člena tega zakona, obsega:

- podatke o otroku: ime in priimek ter EMŠO, datum rojstva, naslov prebivališča, ter
- podatke o starših: ime in priimek, naslov prebivališča.

Evidenca učencev, ki opravljajo nacionalno preverjanje znanja, vsebuje:

- ime in priimek učenca, EMŠO, spol, datum, kraj in državo rojstva,
- ime osnovne šole oziroma podružnice, na kateri učenec opravlja nacionalno preverjanje znanja, izobraževalni program ter razred in oddelek,
- številka matičnega lista in evidenčna številka učenca,
- šolsko leto, v katerem učenec opravlja nacionalno preverjanje znanja,
- seznam predmetov, iz katerih učenec opravlja nacionalno preverjanje znanja,
- podatke iz odločbe o usmeritvi učenca s posebnimi potrebami o vrsti in stopnji primanjkljajev, ovir oziroma motenj, ki so potrebni za prilagojeno opravljanje nacionalnega preverjanja znanja,
- zaključne ocene učenca pri posameznih predmetih v 3., 6. in 9. razredu, pri predmetih tehnika in tehnologija ter domovinska in državljska kultura in etika pa zaključni oceni iz 8. razreda,
- zaključne ocene pri izbirnih predmetih v 9. razredu,
- dosežke učenca na nacionalnem preverjanju znanja,
- ime in priimek učenčevega razrednika v 9. razredu.

Ministrstvo pridobi podatke o prijavah učencev k nacionalnemu preverjanju znanja od osnovnih šol in jih posreduje Državnemu izpitnemu centru. Evidenco iz tega odstavka vodi Državni izpitni center.

Državni izpitni center o dosežkih učencev neposredno obvesti šole.«.

Predlagano besedilo 97. člena ZOsn naj bi se po novem glasilo:

»97. člen
(namen in uporaba zbirke podatkov)

»Osebnih podatki učencev iz zbirke podatkov iz 95. člena se zbirajo, obdelujejo, shranjujejo in uporabljajo za potrebe obveznega izobraževanja in posredujejo ministrstvu, za izvajanje z zakonom določenih nalog, ter Državnemu izpitnemu centru za izvajanje, analize in razvoj nacionalnega preverjanja znanja.

Podatkov in analiz podatkov iz evidence iz desetega odstavka 95. člena tega zakona ni dovoljeno obdelovati, uporabljati in objavljati za namen razvrščanja osnovnih šol.«.

Predlagano besedilo novega 97.a člena ZOsn naj bi se po novem glasilo:

»97.a člen
(postopek izmenjave podatkov za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja)

»Osnovne šole vnesejo v zbirko podatkov vnos prijav učencev 6. in 9. razreda ter za učence 9. razreda še podatke o ocenah iz vseh predmetov v 7. in 8. razredu.

Državni izpitni center pridobi podatke o prijavah učencev in njihovih ocenah iz zbirke podatkov, ki jih vodi ministrstvo.

V zbirko podatkov Državni izpitni center po opravljenem preverjanju znanja posreduje ministrstvu podatke o dosežkih učencev 6. in 9. razreda (osnovni dosežki in dosežki po končani poizvedbi). Osnovne šole lahko podatke vidijo na dan objave rezultatov.

Osnovne šole do predvidenega roka v zbirko podatkov vnesejo zaključne ocene učenca.

Državni izpitni center dostopa do podatkov o zaključnih ocenah s povezavo do zbirke podatkov na ministrstvu.

Namen in rokovnik izmenjave podatkov določi minister.«.

Predlagano besedilo novega 97.b člena ZOsn naj bi se po novem glasilo:

*»97.b člen
(namen in uporaba zbirk podatkov)*

»Državni izpitni center na zahtevo ministra ministrstvu posreduje anonimizirane podatke in anonimizirane analize podatkov iz evidence učencev iz desetega odstavka 95. člena tega zakona z razkrito identiteto osnovnih šol. Podatke ali analize podatkov lahko ministrstvo in Državni izpitni center uporabljata izključno za namene ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti v vzgoji in izobraževanju, ministrstvo pa tudi za načrtovanje ukrepov na področju vzgoje in izobraževanja.

Ministrstvo in Državni izpitni center podatkov in analiz podatkov iz evidence iz desetega odstavka 95. člena tega zakona za eno ali več šol z razkrito identiteto ne smeta posredovati in objavljati.

Državni izpitni center ne glede na prejšnji odstavek podatke za posamezno osnovno šolo iz evidence iz desetega odstavka 95. člena tega zakona posreduje le tej osnovni šoli.

Državni izpitni center lahko anonimizirane podatke ali anonimizirane analize podatkov iz evidence učencev iz desetega odstavka 95. člena tega zakona posreduje za potrebe in namen znanstveno-raziskovalnega dela.

Državni izpitni center lahko ob izvajanju nacionalnega preverjanja znanja s soglasjem staršev zbira dodatne sistemsko relevantne podatke z vprašalniki za učence, pri čemer za zbiranje soglasij uporabi podatke iz evidence učencev iz desetega odstavka 95. člena tega zakona. Podatki, zbrani z vprašalniki, se po povezavi s podatki iz evidence učencev iz desetega odstavka 95. člena tega zakona obdelujejo v anonimizirani obliki.«.

IP izpostavlja, da ostaja nejasno razmerje med zbirkami, ki jih osnovne šole vodijo na podlagi 95. člena ZOsn in zbirkami, ki jih šole vodijo v okviru informacijskega sistema ministrstva na podlagi Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI) – 135.a do 135.č člen. Sklepamo, da gre za ločene zbirke? Če temu ni tako, bi bilo smiselno to v zakonu jasneje opredeliti.

IP izpostavlja, da ostajajo kljub dopolnitvam še vedno nejasnosti zlasti tudi glede vodenja evidence učencev, ki opravljajo nacionalno preverjanje znanja, ki jo urejajo dopolnjeni 10. odstavek 95. člena, 97. člen in novi 97.a člen ZOsn. Predlog zakona namreč določa, da gre za zbirko, ki jo vodi Državni izpitni center, ki podatke o prijavah pridobi od ministrstva, pristojnega za šolstvo. Nadalje pa 97.a člen v 1. in 4. odstavku predvideva vnos podatkov v zbirko podatkov vnos prijav (ki ni posebej opredeljena) kot tudi vnos zaključnih ocen v zbirko (ki ni posebej opredeljena) – vse s strani osnovnih šol. Prav tako 97.a člen v 5. odstavku določa, da Državni izpitni center dostopa do podatkov o zaključnih ocenah s povezavo do zbirke podatkov na ministrstvu. V izogib nejasnostim predlagamo, da se preveri, ali bo Državni izpitni center dejansko vse osebne podatke iz evidence učencev, ki opravljajo nacionalno preverjanje znanja, pridobil od ministrstva (če je temu tako, iz katere evidence) ali pa bodo morda osnovne šole vnašale podatke v evidenco učencev, ki opravljajo nacionalno preverjanje znanja? Če temu ni tako, bi bilo treba v predlog zakona zapisati za vsako od vrst podatkov, ki so opredeljene v 10. odstavku 95. člena, iz katerega vira bodo pridobljeni preostali podatki.

V kolikor gre pri opisani obdelavi vodenja evidence učencev, ki opravljajo nacionalno preverjanje znanja za posredovanje podatkov iz zbirk evidenca matična knjiga osnovne šole in/ali evidenca matični list učenca, kot ju ureja ZOFVI, in povezovanje teh zbirk podatkov z zbirkami po ZOsn predlagamo, da se to jasneje zapiše in posamezne zbirke točno poimenuje (lahko tudi s sklicem na ustrezní člen, če je to primerno). Kot npr. na način: podatki iz prve in druge alineje 10. odstavka 95. člena tega zakona se v evidenco učencev, ki opravljajo nacionalno preverjanje znanja vnesejo s povezovanjem zbirk preko informacijskega sistema ministrstva (na podlagi npr. podatka o EMŠO) iz evidence matična knjiga osnovne šole, ki jo vodijo osnovne šole v skladu z zakonom, ki ureja organizacijo in financiranje vzgoje in izobraževanja.

IP izpostavlja še, da je tudi v tem delu namen obdelave osebnih podatkov otrok iz evidence učencev, ki opravljajo nacionalno preverjanje znanja s predlagano določbo 97. člena opredeljen zelo široko in ne zadosti zahtevam 6. člena ZVOP-2. Prav tako z vidika načela sorazmernosti zelo verjetno za določene namene (npr. razvoj nacionalnega preverjanja znanja) najbrž zadoščajo bodisi

pseudonimizirani bodisi celo anonimizirani osebni podatki. IP zato predlaga, da se bodisi v tej določbi bodisi na drugem ustreznem mestu v ZOsn opredeli konkretnije namene, nabor osebnih podatkov in podatkovne tokove oziroma konkretne upravičence in namene obdelave.

Dodatno opozarjamo na nejasnosti določbe novega 97.b člena, ki v 1. odstavku omenja anonimizirane podatke (torej podatke, ki nimajo več naravo osebnega podatka, če na njihovi podlagi posamezniki niso določeni ali določljivi), po drugi strani pa se uporablja v drugih odstavkih pojem podatki oz. podatki iz evidence, kar nakazuje na obdelavo osebnih podatkov za izredno široke in nejasno opredeljene namene. Prav tako ni jasno, zakaj bi zakon vnaprej in za vse primere prepovedoval vsakršno objavo anonimiziranih podatkov, četudi bi npr. morda šlo sicer po ZDIJZ za prosto dostopne informacije javnega značaja.

Prav tako izpostavljamo, da gre v opisanem primeru deloma najverjetneje za zakonsko urejanje obdelav iz 24. člena ZVOP-2, za katere mora predlagatelj predlogu zakona priložiti oceno učinka v skladu s 35. členom Splošne uredbe. Taka obveznost velja, kadar se z zakonom določa obdelava osebnih podatkov, za katero je treba izdelati oceno učinka (seznam obdelav, za katere se zahteva ocena učinka, je dostopen na spletni strani IP: https://www.ip-rs.si/fileadmin/user_upload/Pdf/Ocene_ucinkov/Seznam_dejanj_obdelav_osebnih_podatkov__za_katere_velja_zahteva_po_izvedbi_ocene_ucinka_v_zvezi_z_varstvom_osebnih_podatkov.pdf). Take so verjetno zlasti spremembe zakonske ureditve, ki jih urejajo 37. do 39. člen predloga zakona. Po proučitvi ocene učinka nadzorni organ poda mnenje glede obdelave osebnih podatkov, glede katerega se mora predlagatelj zakona opredeliti. Takšna ocena predlogu zakona ni bila priložena.

Predlagamo, da zakon glede na podane pripombe ustrezno dopolnitve.

Hvala za sodelovanje in lep pozdrav,

Mojca Prelesnik, univ. dipl. prav.,
informacijska pooblaščenka

Pripravila:
Alenka Jerše, univ. dipl. prav.
namestnica informacijske pooblaščenke